

Poštnina plačana v gotovini.

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

XII.

SEPTEMBER 1935

9.

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

Izhaja vsakega 20. v mesecu. — Celoletna naročnina Din 30.—.

Posamezna številka stane Din 3.—

Urejuje: Dolfe Schauer

Uredništvo ne vrača nenaročenih rokopisov. Prispevki, recenzijski izvodi in dopisi naj se pošiljajo na naslov urednika, Ljubljana, Pražakova 11/III

Upravništvo: Kolodvorska ul. 7.

Izdaja: Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani, r. z. z o. z. (Stanko Tomšič)
Glasilo Zveze kmetiskih fantov in deklet v Ljubljani.

Tiska „Tiskarna Slatnar“, družba z o. z. (Vodnik in Knez) v Kamniku.

VSEBINA:

Ivan Albreht: Noč na vasi. — Venceslav Winkler: Potoška mladost. — Doktor Viktor Maček: Politika in politična vzgoja. — Franc Artnak: Zapuščenost. — Ivan Albreht: Čvrsta dekleta, čvrst rod. — Tine Janhar: Kako naj gospodarimo? — R. Kos: Na prazniku žetve med Belimi Kranjci. — Iz Zveze kmetiskih fantov in deklet. — Zapiski. — Kotiček za dekleta. — Ali več? — Uganke.

Neodvisen, res pravi ljudski dnevnik Slovencev je samo

„Glas Naroda“

Čitajte ga, postanite njegov stalni naročnik! Postanite pa tudi njegov solastnik s tem, da pristopite k zadrugi „Narodna Prosveta“ in postanete soodlojučoč činitelj pri vprašanju, kakšen naj bo „Glas Naroda“!

Pišite na upravo, ki je v Ljubljani, Nebotičnik.

PUCH kolesa

so že preko 85 let preizkušeni izdelki. — **Odlikujejo** se po kvaliteti, močni in zanesljivi konstrukciji, imajo miren in lahek tek. Pravkar došle nove **kromirane** modele dobite tudi na ugodna mesečna odplačila.

IGN. VOK, Ljubljana

Tavčarjeva ulica št. 7.

Podružnice:

Kranj, Novo mesto, Celje, Miklošičeva 7.

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

9.

SEPTEMBER 1935

XII.

Noč na vasi

Ivan Albreht

*Vas se zavija v molk, Za hribi tone sonce
in iznad streh žari le križ v večerni mrak.
V ovinkih, kakor da je trudna,
razrita cesta v gozd se hladni skriva,
pokojna, vsem enaka, hladna, tuja,
brezbrižna zanj, ki je na njo usmeril svoj korak.*

*Na nebu prva zvezda se ponuja,
svetila bi, pa skoraj se boji.
Kar vidi pod seboj, je sama beda,
krivica, žalost in skrbi.*

*Vas se zavija v molk in veter, ki jo boža,
zboji se te tišine in zbeži.
Vse je kot mrtvo in samo se žalji
gorija bolj ko križ, ki iznad streh žari.*

*In vendar molk kriči, uporno vpije iz noči:
Ostani z nami, kdor si žaljav, trden, zvest!
Mi smo otroci zémlje, ne sinovi cest,
a večno je, kar klije kje iz nje —
Pravica vsem, ki v znoju za zemljó trpé!*

*Na nebu zvezde v vence se pleto,
na mirno vas molčeče sijejo.
In iznad streh Bog-Stvarnik je čez plan
razgrnil svojo vstvarjajočo dlan.*

Potoška mladost

Venceslav Winkler

Povest

Takrat je odložil šivanje in začel pripovedovati. Zdelo se je, kot da je ves dan v molku prebiral besede, tako so zdaj vrele iz njega in trkale pri fantih. Kar je povedal kovač z jezo in trpkostjo, se je izlilo iz Frenka narahlo, kakor bi se bal, da pove preveč. Posedali so pri njem vse večere, še bolj so ga pa vabili na vas. Frenk je čutil tesnobo v prsih in trudnost v glavi in kadar se je razgrel, mu je postalo vroče, kot da je opravil neznosno delo.

»Počivaj!« mu je dejal pokroviteljsko Janko.

»Kaj pa ti?« se je uprl Frenk.

»Zame je vseeno,« je dejal kovač z navadno trpkostjo, »nega cigana bo manj na svetu.«

»Budalo!« je mrmral Frenk, počival pa ni.

Tako je bilo vse poletje.

V prvih jesenskih dneh ga je pa prijela nepremagljiva želja po soncu. Vrgel je vse od sebe in pohitel na prosto. Polje je bilo polno ljudi, po potih so se majali vozovi, zvrhano naloženi, vozniki so pokali z biči, vse je gibalo, kot bi hotelo ujeti lepe ure. Frenk je globoko zasopel in pomislil, kako bi bilo prijetno, delati z drugimi vred. Rad bi zamenjal z materjo, ki je prišla s polja. Revna žena se mu je smehljala, še zanjo ni bilo kaj dela.

»Za drugo pomlad pa kupim še kak kos,« je sanjal fant. »Tako ne morem več, kar duši me. Oči so mi osteklenele, pljuča mi bodo segnila. Kak pripraven kos bom moral najti, ne predaleč, ne preblizu, ravno prav, da se človek malo pretegne.«

In že je gledal vsevprek, kje bi bilo najlepše.

»Poderin toži, da bi prodal. V stiski je, a njegov svet ni dosti prida. Mogoče Ožbolt. Nikogar nima. Če zapusti sorodnikom nekaj manj, ne bo greha. Ravno Ožbolt. Saj!«

Bolj ko je premišljeval, bolj mu je bila misel všeč.

Kam daleč Frenk ni mislil. Bolečine, ki so ga zdaj pa zdaj opominjale k počitku, mu niso pustile. Prepričaval se je sicer vedno na vso moč, da so to same malenkosti, a živa rdečica pri majhnem naporu se mu je rogala in kazala drugače.

»Prekleta Francija!« je vzdihnil ob takih prilikah.

Bil je vse, kar je življenje terjalo od njega, hlapec, delavec v tovarni, brezposelni vagabund, rudar, dokler se ni ustavil na večjem posestvu. Prihranil si je nekaj, premalo, da bi trdno sedel na zemljo, preveč, da bi se umaknil od obupa. Nekaj je posodil Drejcu, drugo je prešteval, odkar je začel misliti na zemljo.

»Zima bo prinesla zaslužek,« je mrmral. »Spomladi se bom oddahnil. Delati je treba.«

Včasih mu je prišlo na misel, da bi se oženil. Nasmehnil se je ob misli in sam zase odkimal. Neka pritajena skrb je potopila vse sanje na dno.

»Bom še počakal,« je dejal kratko materi, kadar ga je vprašala o tem.

»Babe in davkarije se boj!« se je oglašil kovač, ko ga je slišal.

Frenk ga je pogledal s čudno užaljenimi očmi. Tako ni mislil, a natančno ni hotel razodeti svoje skrbi. Dekle je bilo v njem zmeraj nekaj lepega, svetlega. Pet nemirnih let ni ugasnilo v njem te vere. Videl je nerazumljive ljudi, zgodbe, kjer bi vsakdo obstal in se vprašal, ali je potrebno, da ostane tak kot je. Frenku je bila vsaka ženska v tujini le spomin na Potok, kjer se

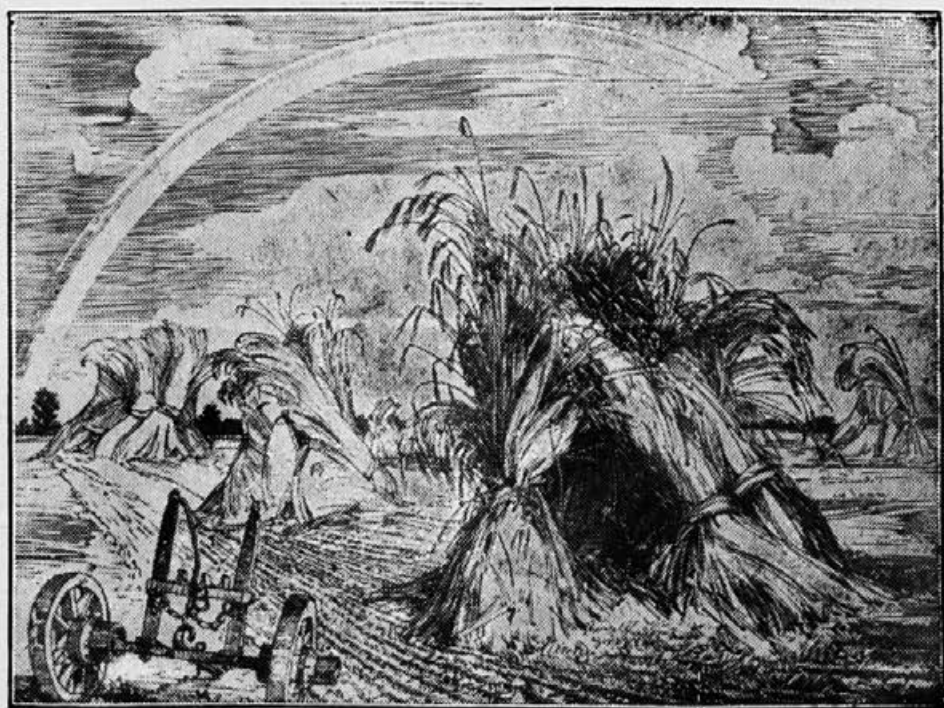
dekleta od prvih dni mučijo z zemljo in sta njih dobrota tega sveta le pesem in sanje. Zato je šel mimo vsega s smehljajem na ustnih, iskajoč za vsakim človekom težkih odločilnih vzrokov.

»Vsak po svoje,« je menil o tem Janku. »Mogoče se samo meni godi tako. Pač ne morem drugače. Saj praviš, da človeka napravijo razmere, da je tak kot je.«

»No?« je vprašal kovač.

»Meni se zdi, da res ni vse prav, tudi povem to. A ne zaradi mene. Nasprotno, meni se je godilo dobro in bi po tem ne mogel govoriti kot govorim. Toda videl sem marsikaj in spoznal vzroke. Ti si pa kot kladivo, ne da razbiješ vrata, tako udariš, da se poruši cela hiša.«

»Vsak po svoje, si rekel. Prav. Mislim, da niso samo vrata narobe zgrajena. Kaj ti pomaga, če jih odstraniš, prišli bodo pač drugi v hišo, spet po-

stavili vrata in igra se bo ponavljala. Vsi pač ne bomo mogli v hišo in razvrsti ljudi kolikor hočeš, predolgo bi trajalo, da bi prišel vsakdo do sedeža. Vprašanje ne zadene vrat, temveč hiše. Saj si bral zgodovino, podirali so vrata in se izmenjavali. Temu so rekli revolucija. Meni se pa zdi, da so vrata nepomembna, ogledati si je treba hišo. Raztegniti jo je treba, da bo v njej za vse prostora.«

»Pa če se ne da raztegniti? Ljudje niso povsod Ribničani.«

»Potem,« se je zamislil kovač, »potem jo je treba porušiti, podreti in sezidati novo. Saj kamenja ne manjka in ljudi tudi ne, ki bi jo iz srca radi zidali, zlasti zdaj, ko je toliko brezposelnih.«

Frenk je nekaj časa molčal, nato je prenehal z delom in se zazrl v tovariša:

»Pa misliš to fantom razkladati?«

»Fantom? Ti imajo že vsak svojo hišo, ni jim pretesna in zaenkrat so zadovoljni. Mogoče je treba tu in tam kaj popravila. Strehe puščajo, vogali so okrušeni. Toda to se zakrpa kar mimogrede. Zaenkrat bodo stare hiše dobre. Mogoče kdaj pozneje, ko ne bo več ne mene, ne tebe...«

»Bog ve, kaj se bo še vse zgodilo...!«

Frenk je dolgo poslušal kovačeve uporne korake na trdi cesti. Vstal je k oknu in gledal za njim. Močna postava je zavila v kovačijo, morala se je skloniti pri nizkem vhodu.

Ko je spet sedel, ga je zapeklo v grlu, vzleknil se je in zakašljaj. Iz grla se mu je dvignila sluzasta kepa. Vzel je robec in pljunil vanj. Pogledal je in se stresel.

»Bo le Janko sam rušil vrata,« je skušal biti šaljiv.

Zazrl se je skozi okno. Nad Liscem je ugašalo sonce, mimo hiše je hitela tropa ptic in plahutala s krili.

Kam?

»Za soncem,« si je dejal. Postalo mu je hudo, da je spustil šivanje in naslonil glavo na kolena...

* * *

Pred Pankracem se je ustavil težak koleselj. Krčmar je prihitel iz hiše in od začudenja plosnil z rokami. Pripeljal se je gospod Trdina. Počasi je zlezal z voza, ogrnil konja in stopil v krčmo. Sedel je k veliki mizi.

»Kaj prinesem?«

»Kar hočeš. Potem pa prisedi, nekaj se morava pomeniti.«

Krčmar je prihitel z litrom, nalil in sedel k gostu.

»Po čem točiš tegale?« je dejal Trdina, ko je pokusil.

»Po štirinajst.«

»Dobro znaš,« je menil gost. »Desetih ni vreden.«

»No!« se je užaljeno nakremžil krčmar. »Kako je pa drugod?«

»Zato pa!« se je Trdina naslonil. »Pusti to! Viš, skregala se ne bova. Zadnjič je bil tukaj sestanek, ne?«

»Seveda, zaradi Sloge,« je prikimal Pankrac.

»Pa je govoril Boštjančič?«

»In župnik!«

»Da, da,« je kimal Trdina. »Lepo si je uredil, lepo je začel. Ali veš, da hoče postati župan?« se je naenkrat obrnil k Pankracu.

»Kdo? Boštjančič?« se je zavzel Potočan.

Trdina se je smehljaj.

»Kaj pa s Čičkom? Ali bo pustil?«

»Beži, beži! To je kramarska modrost. Računati zna dobro, a to pot se je uštel. Nak, tako pa ne pojde.«

»Nemogoče, nemogoče,« je majal z glavo krčmar.

»Zdi se mi, da je začel laziti v farovž. Dobro zna. Pri nas je bil doslej zmeraj mir. Take stvari smo opravili takole mimogrede, ne da bi se človek kaj preveč razburjal! No, zdaj pa ta zgaga! Verjameš, da to škoduje gospodarstvu? Vsak prepriča škoduje.«

Pankrac je globoko vzdihnil in prikimal. Da, on je dobro vedel, kako škoduje preprič gospodarstvu. Potoški fantje so kar pozabili, da imajo v vasi krčmo.

»Tega ne smemo pustiti,« je razkladal Trdina. »Boštjančič pa farovž, to bi bil političen boj. Mi smo pa proti politiki, mi smo za slogo in narodno gospodarstvo. To je potreba povedati ljudem, predno se bo Boštjančič prav oglasil. To boš opravil v Potoku ti, ne?«

»Kakopa!« je potrdil mož.

»Pa imaš sam nekak prepir, ne?« ga je postrani pogledal Trdina. »Mogoče je tudi tukaj vmes Boštjančič.«

»To je čisto druga stvar. Zdi se mi, da je še bolj nevarna kot kramar. Tu je nekaj ljudi, ki so se napasli prevratnih knjig in zdaj venomer trobijo, naj se kmet sam vlada, govorijo, hodijo od hiše do hiše in dobršen del mladine imajo za seboj. Starih seveda ne. Ti hočejo ostati pri sedanjem, nanje se zanesem.«

»Tako torej,« se je zamislil Trdina. Vedel je sicer že vse, a se je delal, kakor bi mu bilo čisto novo. Tega se je že od nekdaj bal. Slutnja mu je go-

vorila, da se je tisto nemirno vrenje zaneslo tudi v Potok. Oddahnil se je, ko je čul, da Boštjančič nima prstov vmes. Torej ga bo lahko prisiliti k molku in miru. Nima toliko drznosti, prestar je. Da, ko bi hotel podati roko tem nemirnim ljudem, ki itak ne bodo ničesar dosegli, bi moral prelomiti z vsem, kar ga obdaja, preklinjati, kar je včeraj blagoslavljal, blagoslavljati, kar je včeraj mimogrede opljuval. Pa nič bi se mu ne mogel čuditi, kramar je kramar.

»Torej veš, da Boštjančič ni z njimi?« je vprašal še enkrat.

»Vem, da ni.«

»To me je edino skrbelo. Zdaj bo stvar lahka. Tri ali štiri zanesljive ljudi mi dobi, take, ki so gotovo za Čička.«

»Nič lažjega! Milavec je eden, saj sta si v sorodstvu. No,« je iskal krčmar, »mogoče bi bil Klavžar, njegova beseda precej zaleže, a zdaj se sliši, da se fant ženi pri Boštjančiču. Boljše kdo drugi. Na primer Ožbolt ali pa Samsa, Cekinar in Ūrh.«

»Dosti, dosti!« je pisal Trdina. »Ni treba toliko. Praviš, da so zanesljivi?«

»Nič kako! Kot bi Čiček sam govoril iz njih.«

»Dobro. Sklical jih bom na sestanek, iz vsake vasi nekaj in tudi Boštjančiča. Potem bomo udarili. Osupnil bo, ker ga bomo presenetili.«

»Pridem tudi jaz!« se je ponudil krčmar.

»Lahko,« je zapisal Trdina še njega. »Vse hujskače je treba odstraniti. Red mora biti. Kako pa bo, če bo delal vsak po svoji glavi! Ti si seveda z nami?«

»To se razume!« je vzkliknil Pankrac.

»Bom že gledal, da se te spomnijo. Mogoče bi bil za moža, saj nekaj vendar pomeniš. Potruditi se moraš, da jih bo kaj za teboj.«

Krčmarju so se zaiskrile oči. Občinski mož! Nehote je vzdignil glavo nekoliko više, lice se mu je zresnilo in zadovoljno je pritrdil:

»Prav rad se ne mešam v to, a če ne bo drugega sposobnega, zakaj ne? Dela imam že tako dovolj, če se še to pridene, se ne bo dosti poznalo.«

Nehote se je pri tem spomnil na kovača in njegove.

»Zdaj se bo marsikaj izpremenilo,« je stisnil zobe.

Trdina se je poslavljal. Razložil je, kar je mogel in bil je zadovoljen. Nekoliko mu je bilo nerodno to iskanje ljudi, doslej ni bil vaju tega, toda razkačilo ga je, da misli Boštjančič na župansko mesto, ne da bi prej njega vprašal. Sicer ni dosti veroval v možnost, da bo kramar, kakor ga je imenoval, potegnjal kaj ljudi za seboj, a zdaj je vse polno nezadovoljnjev, ki iščejo krivca za težko stisko in nič lažjega kot naprtiti krivdo za vse njemu ali pa Čičku.

»Vabila bom pa poslal kar tebi,« je dejal pri odhodu. »Razdeli jih, kakor znaš, lahko še koga dobiš.«

»Bom, bom,« je zatrjeval Pankrac.

Tisto noč ni mogel spati. Mislil je mnogo, največ se je pa smehljajal.

Kovač ni videl tega smeha in dobro, da ga ni videl.

* * *

Peter Hribar je bil gospodar in gospodinja. Tešil je negodne otroke, tekal v hlev, krmil živino in kuhal kosilo. Mica je bila bolna. Spet jo je prijelo, ležala je brez moči in pridušeno ječala. Peter je hodil po prstih, da bi je ne motil; vse tri otroke je spravil na vrt in jim naložil kruha.

»Le lepo sedite pa kaj se pogovarjajte!«

Odhitel je v hišo in pokukal v izbo, če bi bolnica kaj rada. Mica je odkimala. V peči je ugasnilo. Zakuril je še enkrat in premišljeval, kako bo popoldne. Krompir bi bilo treba kopati, a ne more z doma. Ali naj otroci delajo? Ni si vedel pomagati. Pihal je v žerjavico, da so mu zagorela lica in mu iskre osmodile lase.

Petletni Francek je prikobacal čez prag.

»Ata, kaj bomo jedli?« se ga je prijel za hlače.

»Žgance, žgance!« je hitel oče ter lovil v predalu moko.

»Žgance!« je zaploskal otrok ter hitel pravit bratcu in sestrici.

»Prav, da greš s poti!« je dejal Peter. Sipal je moko v vodo in skrbelo ga je, če ni preveč ali premalo. Nerodno je prestavljal lonec in bulil v ogenj.

Potem ga je znova zaskrbela živina. Neverno je pogledal po kuhinji in stekel v hlev.

»Liska, liska!« je pobožal kravo po glavi in se smehljaj. Vrgel je še sena v jasli, popraskal z metlo ob vratih in skočil na vrt, kjer se je razlegal krik. Vsi trije otroci so se prerivali po glavi, lovili se za lase in se suvali.

»Dajte mir, mir!« jih je razdružil.

»Flancek je lekel, da molam biti konj,« je zatrjeval jokaje Peterček. Debele solze so mu polzele po licih.

»Dajte mir, dajte mir! Mama je bolna!« jim je šepetal Peter.

»Mama bolna,« je premišljeval mali Peterček.

»Le tiho!« se je obrnil oče.

»Jaz glem k mami!« je nenadoma bruhal mali v jok.

Peter se je prijel za glavo, obupno pogledal okoli sebe, nato se je ovedel, izvlekel je iz žepa debelo hruško in jim jo pokazal.

»Hruška! so se vzradostili vsi trije in planili k njemu. Odrinil jih je in jim razložil:

»Opoldne jo dobite, če boste pridni.«

»Jaz bom pliden,« je resno zatrjeval Peterček.

»Le sedite!« jim je ukazal in šel v kuhinjo.

Zdelo se mu je, da nekaj smrdi.

»Da se ni prismojilo« ga je zaskrbelo. Poduhal je, skomignil z rameni in zamrmral: »Kar bo pa bo.«

Nato je počasi odprl škripajoča vrata:

»Ali si me kaj klicala, Mica?«

»Nič,« je ječala žena. »Ali kuhaš?«

»Kuham.«

»Kje so pa otroci?«

»Na vrtu sedijo.«

»Da kam ne zaidejo.«

»Ne bodo.«

Zaprli je počasi vrata in se naslonil na mizo. Roke so mu omahnile ob telesu in globoko je vzdihnil. Ni se mogel jeziti kot da ni žolca v njem, a je vendar trepetal pri vsakem koraku. Zdelo se mu je, da je popolnoma sam sredi sveta, da je na ozkem kosu zemlje, kjer ne moreš nikogar priklicati na pomoč in kjer vidiš samo v nebo. Da, čudno je bil stisnjen ob Potok, kakor da ga bodo vsak čas izrinili izmed sebe. Korak, dva koraka in je stopil na tuje. Drugi imajo zemljo, da ne vedo kam z njo. Njegovo drevje sega z vsemi vejami na sosedovo.

»Križ božji, kdaj se bo kaj izpremenilo!« je vzdihnil bridko.

Spomnil se je kovačevih besed, njegove trdosti in njegovih težkih rok.

»Vsi smo si podobni. Nemara ima kar prav. Kako se mučimo od jutra do večera in se nikjer nič ne pozna. Drugi pa mimogrede obogatijo. Sicer pa, kdo se brani trpljenja, le zemlje, zemlje mi daj, o Bog!«

Krčevito je sklepal roke, kakor bi čakal čudeža. Sanjajoč o širokem kosu sveta je mešal žgance, sodil, kako bi uredil njive in kako bi ob krajih nasadil jablane, same zimske, da bi mu jih ne pobrali. Tako urejenega polja sicer nimajo v Potoku, a on bo poskusil, zato, ker ima rad drevje in bi bilo nekaj posebnega. Bolj pod hribom naj bi bilo polje, kje v zatišju, za drevje ni dobro, če vsega burja prerahlja.

Smehljalo se mu je od lepih sanj...

Zazvonilo je poldne. Težki zvonovi so stresali ozračje.

Na pragu so se oglasili otroci. Drug za drugim so prišli v kuhinjo, prvi Francek, za njim Peterček in zadnja Micka s prstom v ustih.

»Ata, daj hruško, bili smo pridni!« je slovesno povedal Francek.

»Hluško!« je zahteval Peterček.

Micka je pa molčala.

Petru se je razjasnil obraz, razrezal je hruško na tri koščke in jim jo razdelil. Vzeli so vsak svoj kos, sedli na prag in začeli jesti. Jedli so počasi in važno, kakor se spodobi.

Peter jih je nekaj časa gledal, nato se je zasukal, zabelil žgance in jih stresel v skledo. Otrok ni bilo treba klicati. Predno je postavil skledo na mizo, so že sedeli vsak na svojem mestu.«

»Moliti!« je zahteval Peterček in se veš čas križal.

Odmolili so, nato so zajeli.

»Moj Bog, če bo tem tako, kakor meni, je škoda življenja. Pa vse kaže, da bo še hujše. Meni slama, tem trnje, meni krompir, tem kamen, meni ozek kraj sveta, njim ničesar. Daj jim Bog vsaj nekaj, drugače porušijo svet!«

In sredi jedi ga je prijelo, da je odložil žlico in vstal...

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Politika in politična vzgoja

Dr. Viktor Maček

Misli k poslednjemu občnemu zboru Zveze kmetских fantov in deklet.

Vsak pokret je valovanje, ki se od časa do časa zažene v višino, raz katero za hip premotri opravljeno delo, premeri daljave pred seboj in se osredotoči okoli svojega jedra — temeljne zamisli. Tak višek je doživljalo ob priliki poslednjega občnega zbora Zveze kmetских fantov in deklet tudi naše mladinsko gibanje, organizirano v Zvezi. Njen občni zbor je bil čas zbranega razgledovanja nazaj in v bodočnost ter svečane posvetitve in potrditve osnovne ideje mladinskega gibanja. Nudil je zborovalcem sliko, za koliko smo se premaknili bližje ciljem, obenem pa je premeril razdalje in ovire, preko katerih vodita delo in borba do ciljev.

Na delo in v borbo pa naganja le požrtvovalnost, katero vžiga v mladih srcih edinole visoka ideja.

Gotovo so zborovalce razveselile številke organizacijskega dela, ki pričajo o velikem razmahu in lepih uspehih. Več kot te številke pa je bila zavest, da so se mladinske vrste v tem času borbe strnile okoli svoje prečiščene ideje, ki z radostjo, zanosom in pogumom za bodočnost vse bolj pomnožuje vrste mladinskega gibanja. Brez jasnosti o osnovni misli in bistvenih ciljih in brez borbenosti za uresničenjem po tej misli in ciljih načrtanega delavnega načrta vsako gibanje v kratkem splahni in se zamočviri. Zato sta bila jasnost in borbenost za našo osnovno misel, ki so jo govori iz vrst zborovalcev samih odločno odražali, nedvomno največja odlika preteklega občnega zbora in višek realnega in stvarnega uspeha v mladinskem pokretu vse doslej.

Kmetstvo in izobrazba, to sta osnova in tečaja našega gibanja, tako so odločno poudarjali zborovalci v svojih navdušenih govorih.

Kmetstvo — to je vidik, raz katerega motrimo in presojava vse dogajanje v javnem življenju, po katerem uravnavamo tudi svoje lastno delovanje. Vemo, da nas poedince v *narod* družijo zavest skupnosti, en jezik, skupna domovina in

zgodovina, ista stopnja kulture in gospodarsko-tehnične prosvetljenosti (civilizacija).

Prav tako pa smo si gotovi, da narod ni zgolj le na zunaj povezana vsota poedincev, temveč živ organizem, v katerem kot v živem telesu opravljajo posamezni *stanovi* — po istem načinu pridobivanja in življenja povezani krogi naroda — svoje posebej jim dodeljene naloge. Čim važnejše in obsežnejše so te naloge, tem odličnejša vloga gre stanu, tem bolj vzvišeno je njegovo poslanstvo v narodu.

Poslanstvo kmetškega stanu — *kmetstvo* —, pa je od vseh v narodu, pa tudi v državi, ki sta po ogromni večini kmetška, brez dvoma najvažnejše. Družba in država bi bili gotovo najbolj idealno urejeni takrat, kadar bi bili interesi vseh uravnovešeni in v skladu s splošnostjo zadoščeni. Ta vzor — ideal seveda nikdar ni popolnoma dosegljiv, pa vendar vedno stremimo za njim. To stremljenje posameznika in stanov pa vede v borbo, v kateri so zapostavljeni oni, ki zanjo ne pokažejo dovolj pripravljenosti, sposobnosti in vneme.

Vneme ne manjka, treba je le še sposobnosti. Ta trud za skladno zadostitvijo vseh interesov in pota, ki jih delo za tem ubira — baš to je pa politika, seveda v onem najčistejšem pomenu, kakor bi jo morali pojmovati vsi naši javni delavci. Politika torej znači že neposredno po gotovih vidikih organizirano in po določenih interesih narekovano borbo in udejevanje v javnem življenju.

V to borbo se naš mladinski pokret kot organizirano gibanje ne vtika. Ve pa, da bi se te borbe smeli udeleževati v bodočnosti le možje nesebičnih misli, čistih značajev in temeljite ter široke izobrazbe. Vseh teh lastnosti pa ni možno pridobiti drugače kot s skrbno pripravo, z vestno *vzgojo*.

V častno nalogo si štejemo, da bomo nekoč narodu in državi take javne delavce dali; zato pa moramo vrstam svojega naraščaja nuditi možnost čimbolj temeljite priprave in vzgoje, narekovane po naši osnovni misli, po *kmetstvu*. Mi vemo, da so tako izobraženi javni delavci narodu in državi potrebni in dobrodošli ne le na visokih mestih, temveč znatno bolj in v večjem številu na onih skromnih, nevidnih položajih, ki nudijo malo slave, pa zahtevajo tem več požrtvovalnosti in obetajo največ koristi splošnosti. Zato je vzgoja naših vrst, iz katerih se bo prečistil naraščaj bodočih javnih delavcev za take tihe in neslavne, javne naloge, odlična dolžnost in obenem naloga našega pokreta, pred katero se ne plašimo, četudi spada v okvir tega dela — *politična vzgoja*.

Splošna kulturna vzgoja in izobrazba sta temelj, politična izobrazba pa je na ta temelj zgrajena stavba, ki pod svojo streho zbira, kliče in usposablja mlado pokolenje za bodoče naloge v javnem življenju. Če torej poleg kulturnega dela s prireditvami, s pisano in živo besedo, s tečaji in s podobnim širimo obzorje splošne naobrazbe, obenem pa bistrimo pojme o družbi, stanu, sloju, razredu, državi in njenih nižjih edinicah, o vzajemnem razmerju med temi pojavi, o pravilni razvrstitvi vseh interesov, potem sicer politično vzgajamo, pa vendarle opravljamo zgolj svoje vzgojno kulturno delo. Torej tudi s politično vzgojo ostajamo zvesti kulturno-prosvetnemu programu in beležju svoje organizacije in ne uganjamo prav nobene politike.

Zato bomo vedno znali moško odbiti napade in podtikanja onih, ki bodisi zlobno ali v nevednosti mešajo aktivno politiko s politično izobrazbo, katere cilj je le, usposobiti poedincea za naloge, ki mu jih zna podeliti bodočnost po sposobnosti in dejavnosti kot članu naroda, države in stanu.

Kmetstvo in izobrazba, to je bil bojni klic zadnjega občnega zbora, posvetitev in potrditev osnovne zamisli našega mladinskega gibanja.

Ko sem tako povzel gornje misli, ki so blestele iz vseh govorov zborovalcev, sem podal le verno ogledalo, ob katerem je mladi rod na zadnjem zboru vestno presodil dosedanje delo, obenem pa posvetil sile nalogam bodočnosti.

Zapuščenost

France Artnak

Ne bi si misli, da bo postala taka. Ko je bila še mlada, neporočena, ni pila. Življenje pa jo je toliko izmučilo, da ni več trohice tiste pridne in poštene Marjane, ki je s svojimi žuljavimi rokami nosila kamenje, les in opeko, da sta si z možem ustvarila prijeten domek. Delala je, pila pa ni.

Vojna je objela tudi njeno pamet. Moža so vzeli v vojake in ga poslali bogve kam na južno fronto. Sama je ostala z dvema otročičkoma.

Delala je od jutra do večera najtežja dela; ponoči ni spala, skrbeli so jo otroci, skrbel jo je mož. Zgrozila se je od strahu, ko je pomislila na ognjena žrela topov, ki bruhajo pekočo hol proti možu, zdelo se ji je, da režejo šrapneli s svojimi drobci v živo meso njenega moža. Živo ga je videla pred seboj, suhega, onemolega, okrvavljenega. Zdrznila se je in vročične misli so ji žgale v možganih do zgodnjih jutranjih ur, ko je morala zopet na delo v tovarno k razbeljeni peči pri stroju. Bila je za kurjača in na njenih rokah ni bilo več žuljev, kot podplat debela koža je bila črno zažgana od vročine in olja. To je bilo v začetku vojne, ko je dobivala še redno poročila od svojega moža. Otroci so rastle sami, prepuščeni svobodnemu življenju.

Anika je bila stara šest let, Tonče pa štiri. Matere skoraj nista poznala, le slišala sta, da hodi nekam daleč, slišala sta od sosedov, da dela za njiju in bila sta vesela in ponosna, da njuna mati dela.

To pasje življenje Marjane je šlo v drugo leto. Fronte so zdvijale druga v drugo in mož je pisal strašno poredko. Polagoma so pisma izostala. Marjana je obupavala. Strah jo je bilo bodočnosti, sedanjost jo je bolela, samo preteklosti se je še rada spomnila.

Spati ni mogla in ni mogla. Po možganih so ji blodile misli, ne to niso bile več misli, bile so bolne slutnje. Od povsod so se ji ponoči prikazovale pošasti, da jo uničijo. Tresla se je, klicala otroka, ju stiskala k sebi, ko jima je dremaje glava zlezla zopet v sanje.

— Tako ni mogoče več, je rekla. Kako bi se rešila tega mučnega razglabljanja. Vsake noči se je bala vnaprej z obupno grozo. Pešala je in dnevi so se ji vlekli v večnost. Poskušala se je umiriti, pa ni šlo. Spati ni mogla in ni mogla.

Kupila si je steklenico žganja, pekočega kot žerjavica.

Nalila si ga je v kozarec in ga poskusila. Zapeklo jo je, kakor bi jo vsekal gad v jezik. Izpljunila ga je in ni si znala pomagati. Obstala je zopet pred velikim vprašanjem, kako se rešiti iz tega peklâ blodenj in nespanja. V tem hipu ji je šinila rešilna misel v izmučene možgane. Stekla je po sladkor in ga vrgla v kozarec. Zašumela je pijača, kakor bi vrgel razbeljen kamen v vodo, in se zapenila. Zmešala je in izpila.

Oddahnila se je in vdano pomislila: — Mogoče bo pa le pomagalo?

In pomagalo je. Marjana je zaspala in sanjala, sanjala. Zbudila se je šele pozno zjutraj. Skoro bi bila zamudila delo. Zdelo se ji je, da je sveža; kri ji je valovila razburkano.

Vsak večer je storila isto in dnevi so se hitreje odmikali drug drugemu. Življenje je postalo znosnejše. Privadila se je že tudi, da ni bilo nobenega glasu od moža. Tudi otroka nista vpraševala po očetu, niti spominjala se ga nista skoraj, saj tudi drugod ni bilo očetov doma. Vojna je divjala.

Vojaštvo se je pomaknilo na soško fronto. Po vasi so dodelili posameznim hišam ujetnike. Tudi k Marjani so nastanili enega. Bil je visok, črn človek. Rekli so, da je Italijan. Vzela ga je pod streho, saj drugega ji ni kazalo. Sekal

ji je drva in z otrokoma se je igral. Dober človek je bil. Smehljal se je in dober je bil tudi z njo.

Marjana je začutila v sebi nekaj, česar ni razumela. Rada je videla tega Italijana. Pila pa je še vedno.

Prišlo je, da sama ni vedela kako. Kdo bi ji tudi zameril, moža ni bilo in dolg čas ji je prigovaljal. Nekega dne ni šla več v tovarno. Pričakovala je nepotrebno pomnožitev rodbine. Otrok pa je kmalu umrl.

Marjana je pila vsak dan huje. Vojna se je končala. Italijana so poslali z drugimi ujetniki v domovino.

Vlaki so bili prenapolnjeni in vračali so domovini očete in sinove, kolikor jih ni ostalo v strelskih jarkih in bogve kje v neznanih zemljah. Tudi Marjanin mož se je vrnil. Čudno bled je bil in lica so se mu bila udrla globoko.

Marjana se ga je razveselila, otroka sta ga pa gledala kot tujca. Nista se ga spominjala. Marjana jima je dopovedovala, da je to oče in otroka sta zavri-skala, lica so se jima zažarela v blesteči radosti. Oče je bil doma.

Marjano pa je grizel kes. Postala je možu nezvesta in bala se ga je. Obup je legel na njeno dušo. Pila je, vedno bolj je pila, da bi zažgala grizečo bol, ki jo je spremljala brez oddiha.

Začeli so se dnevi joka in kletve. Mož je bil zvedel o Italijanu, mrtvem u otroku in duh žganja ga je dušil. Zdelo se mu je, da se je začela šele sedaj vojna, polna groze in besnosti, ki bo trajala do smrti.

Vse bi ji odpustil, vse, samo, če bi ne pila. Pota v življenju so razhrojena in lahko je še kreniti nazaj.

Sprva ji je prigovaljal zlepa, pozneje so se začeli prepiri. Tepla sta se in otroka sta s solzami zatopljenimi očmi gledala vse to. Mlada sta bila in vsega tega še nista razumela. Skoraj sta si zaželela včasih, da bi oče spet odšel.

Marjana pa je pila. Krivda jo je žgala v srcu, v duši. Nikjer ni bilo rešitve; žganje je smrdelo iz njenih ust. Odšla je z doma. Pijana se je potepala po kozoicah in ljudje so se zgražali.

Mož si je vzel drugo žensko — in ljudje so se zopet zgražali. Otroka sta do-rasla in razumela vse. Težko sta izgovarjala besedo mati in tudi očeta sta se redko spomnila. Tonče je delal v tovarni, Anka tudi. Na dom sta se spomnila vedno z žalostjo. Grenko je bilo življenje, bilo je življenje zapuščenih otrok, ki rastejo in hočejo na boljšo pot, kakor je materina in očetova.

Marjana je nabirala rože in zelenjad in — pila. Vaški otroci so kazali na pijano Marjano in se zabavali.

Nekega dne jo je povel avto.

Tonče in Anka sta šla za pogrebom in jokala; bila jima je m a t i.

Čvrsta — dekleta čvrst rod!

Ivan Albreht

Nihče, ki mu je napredek in uspevanje slovenskega ljudstva res pri srcu, bi ne smel prezreti ali celo omalovaževati vprašanja, ki je vsakemu kulturnemu narodu bistveno važno, namreč:

Kam in kako odhaja presežek mladega rodu z dežele?

Naravno, pravilno in edino zdravo je, da pomlajuje in osvežuje ves narod — kmet. To se je godilo in se godi povsod. Kakor hitro to pomlajevanje preneha, začne narod propadati.

Odtok z dežele v mesta gre v več smereh. Po eni strani daje vas mestu naraščaj za izobraženstvo. To je vprašanje zase, ki ga pa za danes ne bom obravnaval. — Po drugi plati pa daje vas mestu in industrijskim središčem vedno svežih moči za razne delavske sloje in posebno še za služinčad. Temu vprašanju smo — po mojem mnenju — posvečali doslej premalo pozornosti.

Pri nas smo se skoraj že kar spoprijaznili z dejstvom, da je človek, zlasti delovni človek, ki odide z dežele v mesto, za vas izgubljen. Že to je napačno. Še bolj narobe pa je okolnost, da se nihče ne briga, kam odhaja kmetska mladina, zlasti dekleta, in kako je za težko in nevarno pot v svet pripravljena. Ta nerazumljiva brezbriznost ima za posledico, da veliko število naših čvrstih, zdravih deklet v mestu telesno in duševno propade. Mesto da bi bile za narod naravna osvežujoča sila, mu postanejo v močvirju izprijenosti breme in nadlega.

Ta pojav je nezdrav, je na vse strani škodljiv in ga moramo za vsako ceno skušati odpraviti ali vsaj zmanjšati na tisto najnižjo mero, ki je sploh dosegljiva. Tu čakajo društva kif težavne, resne in vsega truda vredne naloge.

Vprašam vas, fantje in dekleta, pa tudi vas, očetje in matere, kdo ne bi želel svoji sestri ali hčeri vsega dobrega, ko odhaja na pot v široki svet? In koga ne zaboli, ako sliši, da mu je sestra, hči, sorodnica ali pa tudi samo rojakinja zabredla v tiste spolzke nižine človeške družbe, o katerih govorimo samo s prezirom in pomilovanjem?

Zakaj je zabredla? Ali je res le sama kriva tega gorja? Nikakor ne! Krivi smo vsi, ki je nismo za pot pripravili!

Kar pomislite, kako bi se smejali koscu, ki bi šel kosit brez kose, ali grabljici, ki bi šla grabit brez grabelj! Naša dekleta pa dan za dnem iz vaškega zatišja odhajajo čisto nepripravljena in nepoučena v vrveči svet, kjer jih čaka stotero pasti in zanj.

Kako torej pomagati?

Moč in pomoč je v tebi sami, slovenska vas, zato ne pričakuj pomoči od nikoder, dokler si je ne ustvariš sama! Društva kif naj prirejajo posebne poučne tečaje za tiste, ki morajo po svetu. Po možnosti naj se glede tega sporazumejo z vsemi društvi, ki delujejo na vasi. (Prosvetna društva, Sokol, verska in nabožna združenja, gasilska društva, strelske družine itd.) Saj tu ne gre za ta ali oni družabni sloj, ampak za ves narod!

V teh tečajih naj bi bila predavanja o vsem, na kar je treba mladega človeka, zlasti dekle opozoriti pred odhodom v svet. Duhovniki, učitelji in učiteljice, pa tudi izobraženci drugih stanov, zlasti zdravniki, pravniki itd., bi za tako delo prav gotovo ne odrekli pomoči. Prepričan sem, da bi že nekaj let takega izobraževalnega dela rodilo prav lepe sadove.

Pri narodu, ki je tako majhen, kakor smo Slovenci, je življenje vsakega poedinca dragocena vrednota za ves narod. Zato ne smemo trositi in zapravljati svojih sil, ampak jih moramo čuvati, krepiti in množiti kot najsvetejšo dedščino svojih prednikov.

Hkratu z izobraževalnim delom pa bi morali uvesti in dosledno organizirati nadziranje, kam odhajajo naša dekleta, kakšni so delavni pogoji zanje in kakšne so sploh življenjske razmere tam, kamor odhajajo. Treba bi bilo paziti, da jih delodajalci ne izkoriščajo, zraven pa jim poskrbeti v slučaju potrebe pravno zaščito in pomoč.

Za tako delo je seveda treba sredstev. Vzlic gospodarski krizi pa se pred to oviro ne smemo ustaviti. Če se najde iz javnih sredstev denar za bučne bankete (gostije) in razne slavnostne prireditve, se mora iz istih sredstev najti tudi denar za resno delo, ki bo vsemu narodu v korist! Mora se najti denar za to, da ohranimo naša dekleta njih naravni nalogi. Mi hočemo, da nam ta sveti zaklad ostane zdrav in sposoben za svojo najvišjo naravno nalogo, za materinstvo. Naša dekleta ne smejo več propadati po beznicah, ne smemo pustiti, da jih mesta v naslado izprijemcem bruhajo na ulice, odkoder vodi pot vedno v bolnišnico in jetnišnico.

To je naša naloga! Dolžni smo jo prednikom, dolžni smo jo sebi in dolžni smo jo zlasti bodočemu pokolenju. Vsak človek se trudi in si prizadeva, da bi se njegovemu otroku godilo boljše nego se je njemu. Prvi in glavni pogoj za srečo in uspevanje mladega rodu pa je telesno in duševno zdrava mati! Da bomo pa imeli take matere, skrbimo za naša dekleta!

Kako naj gospodarimo?

Tine Janhar

Taka in podobna vprašanja so prav za prav poklicani, rešavati predvsem strokovni listi, toda — za mnenje praktičnega kmetovalca v njih žal ni prostora... Če je naša »Gruda« brez strahu povedala, s kakšno katastrofalno izgubo gospodarji naš kmetovalec, naj danes skuša pokazati način, kako obvarujemo to zemljo popolnega opustošenja:

Kakor smo razvideli iz računov v zadnji številki »Grude«, krije kmetovalec izgube s skoraj zastojnim delom in — z ropanjem svoje zemlje. Če bi namreč vse hranilne snovi, ki jih rabijo kulture, sproti nadomeščal s dokupovanjem v obliki umetnih gnojil, bi ž njimi vračal pogosto skoro ves prejšnji pridelek in bi tako le z veliko muko in rizikom jemal iz enega žepa, da dá v drugega; zato je naravno prisiljen, pokrmiti pretežni del pridelka in skoro vse te hranilne snovi vrniti zemlji z gnojem. Za odprodane snovi skuša dati nadomestila z nastiljem. Steljo pa običajno neprestano proizvaja gozd — ne da se mu za odvzete snovi vrne kakršnokoli nadomestilo! Istotako se stalno ropa velik del travnikov in pašnikov! Zato se ne smemo čuditi, če naši gozdovi, travniki in pašniki pešajo. Zemlja pod njihovo rušo postaja čedalje bolj pusta, ali kepasta, rast trave kakor drevja pa pojema leto za letom.

Pred leti je naš kmetovalec nadomeščal odvzete hranilne snovi vsaj z dokupovanjem močnih krmil in je na ta način nadoknadil primanjkljaj istih. To pa je zadnje čase skoro popolnoma izpadlo radi pomanjkanja sredstev — ali z drugimi besedami: radi slabo prodanih hranilnih snovi.

Mesto da je zemlja le sredstvo, s katerim kmetovalec vnovči svoje delo, — postaja danes le še mrtva materija, iz katere za životarjenje prodaja svoj obratni kapital — hranilne snovi!

To zlo se sicer dá preprečiti le s širokopoteznimi organiziranimi ukrepi, vsaj deloma omiliti pa bi mogel zapravljanje svojega obratnega kapitala tudi posameznik. Kakor za vsako stvar, tako je tudi v tem slučaju potrebno le nekaj znanja (kar je zopet nov dokaz, kako zelo je današnjemu kmetovalcu potrebna večja izobrazba). Treba je namreč le opuščati kulture, ki odvezajo zemlji več snovi, v korist drugih, ki zemljo manj izmzgavajo, odnosno — povečati proizvodnjo takih pridevkov, katere dražje vnovčimo.

V boljše razumevanje premotrimo samo dva primera:

a) Na 1 ha pridelamo ca. 10.000 kg krompirja, s čemur smo zemlji odvzeli ca. 34 kg dušika, 58 kg kalija in 16 kg fosforne kisline. Da zemlji samo te hranilne snovi vrnemo, moramo kupiti 210 kg apnenega dušika, 150 kg kalijeve soli in 100 kg rudninskega superfosfata. Četudi ne računamo prevoza in trošenja za to potrebnih umetnih gnojil, nas ista stanejo torej Din 755.— Če cenimo vrednost pridelka Din 5000.—, vidimo, da odpade na odprodane hranilne snovi komaj 17% izkupička za krompir.

b) Na 1 ha pridelamo ca 1000 kg pšenice in smo s tem odvzeli zemlji ca. 30 kg čistega dušika, 17 kg kalija in 12 kg fosforne kisline. Da te snovi zemlji vrnemo, moramo dokupiti okoli 200 kg apnenega dušika, 45 kg kalijeve soli in 100 kg rudninskega superfosfata, kar nas stane Din 569.— ali ca. 42% vrednosti pridelane pšenice.

c) Sena pridelamo na 1 ha n. pr. 1000 kg. S tem smo odtegnili zemlji 15 kg dušika, 16 kg kalija in 4 kg fosforne kisline. Za vrnitev teh hranilnih snovi moramo dokupiti 93 kg apnenega dušika, 40 kg kalijeve soli in 25 kg rudninskega superfosfata, za kar pri današnji ceni plačamo Din 273.70, torej že 90% od izkupička za seno.

Tu pa so odračunane le tri najvažnejše hranilne snovi. Poleg teh pa s pridelki odvajamo še celo vrsto drugih prav tako važnih in nepogrešljivih sestavin. Predvsem moramo omeniti humus, katerega z navadnimi umetnimi gnojili niti ne moremo nadomestiti. Vprav zato nam z enostranskim (umetnim) gnojenjem zemlja že v nekaj letih popolnoma odpove.

Nadalje je tudi treba upoštevati, da se znatni del vračanih hranilnih snovi uniči s tem, da pri največji pažnji izhlapi, jih odnese veter ali pa jih voda izpere v za rastline nedostopne nižje ležeče plasti. Seveda tudi dela ne mara nikdo vršiti popolnoma zastoj.

Če upoštevamo samo te okoliščine, moramo gori navedene odstotke povišati najmanj za eno tretjino.

Vendar kljub tem žalostnim ugotovitvam moramo ugotoviti:

1) moramo prenehati z odprodajo pridelkov, s katerimi v visokih odstotkih zapravljamo zemlji nepogrešljive snovi;

2) povečati moramo proizvodnjo onih kultur, v katerih te snovi čim dražje vnovčimo;

3) pridelke pod 1) s povečanim prihodom onih pod 2) raje dokupavati in s tem obogatiti zemljo na hranilnih snoveh.

Končni zaključek: Omeji naj se pridelovanje krompirja v krajih z že po naravi močnejšo zemljo ter poveča proizvodnjo iztega na revni zemlji, kjer je kvaliteta krompirja neprimerno boljša, dočim kakovost žita zaostaja za pridelkom južnih pokrajin. Pa tudi prodajo in izvoz sena naj se ukine vse dotlej, dokler se ne doseže cena vsaj Din 50.— za 100 kg. Tudi kakovostno manj vredno živino naj se porabi v domačem gospodarstvu — saj neredko dobimo za staro kravo ali konja komaj toliko, kolikor so bile v njih vredne gnojilne snovi.

Upam, da je vsak komentar k temu nepotreben.

Glad

France Artnak

*Pa pride nas k ogrom nelepo številu: Ves dan bi posedal za ogli in prosil,
mater, otrok in starejših ljudi,   ne čutil bi v sebi nikake boli,
in ko je že zdavnaj poldàn odzvonilo,   preziranj, sramu sem dovolj že nanosil
še molimo šepetaje same laži.   v užitek spominov za stare dni.*

*Sram me ni bede, boli me prevara,
ki sam si jo redno šepočem vsak dan,
pa tudi spoznal sem, da nihče ne mara
človeka, ki hodi od glada pijan.*

Na prazniku žetve med Belimi Kranjci

»K, Trem faram' pojdite,« so mi dejali, »praznik žetve je v nedeljo in videli boste življenje, ki ga komaj slutite. Pestrost naroda, veselo rajanje, slikovite noše in še kaj.«

Zvabilo me je in tisto nedeljo sem zdrčal po lepi Dolenjski do Metlike. Med potjo čez Gorjance sem že srečeval z zelenjem in zastavicami okinčane vozove Dolenjcev, ki so šli podajati Belim Kranjcem roko v pozdrav in se z njimi skupno veseliti na praznik žetve.

V Metliko sem privozil okrog 8. ure; vse prazno, zato hitro dalje, k Trem faram! Na klančku nad Metliko zopet vozovi, živnem mimo in že sem zagledal zvonik srednje cerkve z veliko zastavo. Kamorkoli se ozrem, na levo, desno, povsod karavane Belokranjci, oddaleč se je videlo kot čudovito premikajoče se cvetno polje. Vse hiti k proščenju. Še par ovinkov, pa sem pri »Treh farah«. Šotori, prodajalci, pod cerkvijo so na ogromnem prostoru pekli prašičke in janjce. Kakih 30 janjcev naenkrat. Dim se je vil in zoprno silil v oči. Vročina neznosna. Počasi, enakomerno je mladina vrtela ražnje. Dečki po 8 let stari, pa še mlajši; pot jim je zalival obraz, oči so jih skelele, janjetina pa se je cvrla, da je bilo veselje. Malo proč stojnice; tam so sekali in na kile prodajali okusno meso. V sredi »skladišče« janjcev, že pripravljenih, z ražnjem skozi trup; »gazda« je venomer priglanjal »peči, peči...!« Svojtven je bil pogled na lepo zarmenele janjce, sploh na vse okolje. Po štiri janjce so pekli ob enem ognju. Zraven skladovnica preklanih polen. Dolg je še dan in mnogo bodo pojedli... Sedem k malemu Belokranjčku, ki je vrtel, mižal in se potil, najmanj tako kot janjec v masti nad ognjem. »Kako ti je ime?« — Malo »nerodno« mu je bilo, pa je le povedal, da je Marko... »Dajte me slikati,« zaprosi in že sem mu ugodil. Zanimal sem se še, koliko jih »navrti« na dan, pa mi je dejal, da tudi do 18 ražnjev, od komada pa dobi 5 do 10 dinarjev.

Vsakoletno tri nedelje trajajoče proščenje je »božja pot« beračev. Od vseh strani pridejo, reveži, pohabljeni in ubogi. Dvojica sedi pred ograjo, eden slep, igra na harmoniko, tovariš pa, ves zvit in pohabljen, neprestano poje in prosi miloščine.

Pod košatim drevesom ob vrtljaku se je utaborila družba Belih Kranjci, sedijo, pomenukujejo se in južinajo in kar rade se postavijo pred objektiv »Lejce«. Pod šotori vrvež kakor v panju. Vse kupuje odpustke, lectarsko robo, molke, pa tudi kaj dražjega, pisane rute, koravde ali lepe glavnike. Popoldne so to prelepo sliko kmetskega praznika »zameglili« meščani, ki so od raznih krajev prišli gledat običaje Belih Kranjcev. Ob takem navalu seveda zmanjkuje prostora; še pokopališče za cerkvijo je polno trudnih romarjev. Eni odhajajo, drugi prihajajo, tako je ves dan. Proti večeru je bilo posebno živo okrog vrtljaka, kjer je mladina, pa tudi starina prišla na svoj račun. Ej, lepo je bilo videti frfotajoča krila in poslušati vrisk in smeh prešernih deklet.

Le nerad sem proti večeru zapustil »Tri fare« in se vrnil v »belo« Ljubljano.

R. Kos.

Bele Kranjce pri južini. — »Gazda«, ki je sekal janjetino. — Pri štrucah in janjetini. — »Marko«. — Dvoje beračev — muzikant in pevec. — Vrvež pod šotori. — Pod belokranjsko streho. — Janjca pečejo ... Leica Foto in fotomontaža Rajko Kos, Ljubljana.

IZ ZVEZE KMETSKIH FANTOV IN DEKLET

XI. redni občni zbor Zveze KFID,

ki se je vršil v nedeljo, dne 15. septembra 1935. v dvorani OUZD v Ljubljani, je bil spričo naraslega števila Društev kmetijskih fantov in deklet prav dobro obiskan. Udeležilo se ga je 115 društev po svojih delegatih. Tudi tehnična organizacija zborovanja je bila boljša, kot prejšnja leta. Velika udeležba, reden potek in odločna enotna volja, ki se je na zboru očitovale, dokazujejo, da je organizacija slovenskega kmetijsko-mladinskega pokreta zgrajena na zdravih temeljih, da zdrava, nepokvarjena kmetijska mladina nima smisla za probleme današnjega demoraliziranega sveta, temveč, da se krčevito oprijemlje edine poti, ki vodi v svetlejše dni slovenskega kmetstva: da sistematično jača svojo organizacijo, ki ji je edina jamstvo, da bo ž njo priborila teptanemu kmetstvu vstajenje; jača pa svojo organizacijo z najuspešnejšimi sredstvi: z brezpogojno disciplino, iskrenim tovarištvom, z dviganjem izobrazbe članstva in z ustvarjanjem enotne kmetijske kulture.

Po pozdravnih besedah je predsednik *tov. Ivan Klenšek* pozval udeležence, da so se z enominutnim molkom oddolžili velikemu pokrovitelju naše lanskoletne 10letnice in velikemu kmetijskemu vladarju *kralju Aleksandru I. Zedinitelju*, nato pa je predlagal ob velikem odobravanju udanostno brzojavko *Nj. Vel. kralju Petru II.* Za tem je predsednik podal svoje izčrpno poročilo, v katerem je zlasti odločno poudaril, da odklanjamo vsakršna sumničjenja in da izjavljamo, da delamo in bomo delali tudi v bodoče izključno na našem programu, ki gre za tem, da prosvetno in kulturno dvignemo kmetijske ljudi in našo vas. V ostalem se je tovariš predsednik v svojem poročilu dotaknil s preglednimi ugotovitvami vsega dela centrale in včlanjenih edinic in ugotovil, da je bilo delo na višku, v kolikor pa v posameznih slučajih ni bilo, so povsod dani pogoji in upanje, da bo v bodoče boljše. Z vsem odobravanjem so delegati sprejeli predsedniško poročilo. Sledilo je tajniško poročilo *tov. Staneta Škrabarja*, ki je orisal delo Zvezine pisarne in pokazal na hibe, ki ovirajo uspešnejši razvoj organizacije; dejal je, da nekatera društva ne odgovarjajo na Zvezine okrožnice, s čimer škodujejo organizaciji kot celoti. S številčnim pregledom je nato tovariš tajnik prikazal ogromno delo, ki so ga vsa društva izvršila v preteklem poslovnem letu.

Namesto odsotnega blagajnika je tudi njegov poročilo podal tovariš tajnik, ki kaže, da se je sicer velika organizacija morala zadovoljiti v preteklem letu z razmeroma malimi sredstvi, da pa je tudi v tem pogledu nekaj društev, ki napram Zvezi niso izpolnila svoje dolžnosti.

Poročilo kmetijsko-strokovnega odseka, ki ga je podal *tov. ing. Jelačin*, kaže, da je ta odsek uspešno organiziral v ljubljanski okolici več poskusnih krožkov za vzrejo prašičev, perutnine, zelenjave in krompirja. To so bili početni poskusi, s katerimi je treba nadaljevati, ker imajo namen na najmodernejši način izobraževati članstvo v kmetijsko-strokovnem smislu in ki istočasno zbirajo v krog udeležencev tovariše in tovarišice, ki si s temi tekmovalni bodrijo zavest in smisel za lepoto kmetijskih pridelkov.

Poročilo prosvetno-kulturnega odseka, ki ga je podal *tov. dr. Srečko Goljar*, je pokazalo, da je bilo težišče Zvezinega dela, ki so ga opravljala društva v preteklem poslovnem letu, v prosvetnem delu. Z navajanjem števil je bilo jasno prikazano veliko prosvetno-kulturno delo kmetijsko-mladinskega pokreta.

Tov. dr. Viktor Maček je podal poročilo kmetijsko-sportnega odseka, ki enako dokazuje, s kolikim razumevanjem so bile številne manifestacije sprejete tudi v krogih, ki so našemu

gibanju nasprotovali. S številčnim prikazom je podal jasno sliko o vseh vrstah tekmovanj v kmetiskem delu v pretekli poslovni dobi. V okviru tega odseka so se prirejale tudi tekme v pravih sportnih panogah, kot v smučanju, kolesarjenju, plavanju itd., kar dokazuje, da se z vso pravico tudi kmetška mladina oprijemlje sporta v nepretiranih mejah.

Načelnica ženskega odseka *tov. Iva Bergant-Zorko* je podala izčrpno poročilo o delu ženskega odseka v pretekli poslovni dobi z ugotovitvijo, da je odsek izvršil vse na lanskem občnem zboru sprejete naloge tega odseka, kar predstavlja veliko vzgojno delo kmetške žene in dekleta, ki ga naj v bodoče tovarišice v okviru domačih društev opravljajo z enako ljubeznijo kot doslej.

Načelnik zunanjega odseka *tov. Stanko Tomšič* je prikazal stike naše organizacije z enakimi ali sličnimi kmetško-mladinskimi organizacijami v domovini in v inozemstvu, zlasti v slovanskem svetu.

Načelnik dijaškega odseka *tov. France Hočevar* je v svojem poročilu navajal težkoče, ki se pojavljajo pri organiziranju kmetških študentov, poudaril pa je potrebo, da se pri započetem delu vztraja.

Iz poročil pododborovih predsednikov je bilo razvidno vse drobno in intenzivno delo,, ki ga mladi kulturni kmetški pokretaši opravljajo na podeželju; tako je poročal za celjski pododbor *tov. Tine Horvatič*, za ljubljanski *tov. Lojze Avsec*, za ptujski *tov. Joško Tomažič*, za notranjski *tov. Ivan Korošec* in za konjiški *tov. Martin Grum*.

V imenu revizorskega odbora je poročal *tov. Fran Trček* ter predlagal odboru razrešnico, ki je bila soglasno sprejeta.

V debati po gornjih poročilih so posamezni delegatje pohvalili delo centrale in zlasti njenega poštvovalnega predsednika, ki je romal od vasi do vasi in širil idejo kmetstva, drugi so pa zopet pokazali na potrebe, ki naj jim v bodoče odseki posvečajo še več pažnje.

Po 1. uri popoldne je bil občni zbor prekinjen. Do 4. ure popoldne so delegati južinali, si deloma ogledali velesajem, deloma pa sodelovali v komisijah posameznih odsekov, ki so pripravljali načrte dela za bodoče poslovno leto in sestavljali predloge za občni zbor.

V nadaljevanju občnega zbora so bila sprejeta nova pravila, s katerimi je namesto dosedanjega širšega odbora ustvarjen nov forum, glavni odbor, ki ga sestavljajo predsedniki Zvezinih pododborov in ki mu načeluje predsednik Zveze. S to spremembo je torej še v pravila vnesena najznačilnejša poteza slovenskega organiziranega kmetško-mladinskega gibanja, namreč, da njegovo organizacijo dejansko vodijo in v njej odločajo kmetški fantje, v tem primeru predsedniki pododborov, ki so najlegitimnejši predstavniki resnično kmetških društev.

Sledile so volitve novega odbora, ki so po samo eni predloženi listi izvolile sledeči odbor:

Predsednik glavnega in izvršilnega odbora: *Ivan Kronovšek* iz Orle vasi. Glavni odbor: *Joško Tomažič* iz Vitana pri Ptuj, *Ladi Šurla* iz Straže pri Novem mestu, *Tine Horvatič* iz Krške vasi, *Tone Merslavič* iz Sv. Primoža pri Št. Jurju ob juž. žel., *Ivan Korošec* iz Nove vasi na Blokah, *Martin Grum* iz Loč pri Poljčanah in *Alojz Avsec* iz Beričevega. Izvršilni odbor: podpredsednik *Tine Janhar* iz Žej pri Medvodah, *Tine Horvatič* in *Joško Tomažič*; tajnik *Stane Škrabar* in namestnik *France Hočevar*, blagajnik *Jakob Škrabar* ter člani: *Viktor Hrovatin*, *Pavle Marc*, *Viktor Rozman*, dr. *Srečko Goljar*, dr. *Viktor Maček*, inž. *Ivo Jelačin*, *Lojzka Jarnovič*, *Jože Blaž* in *France Gerželj*. Nadzorni odbor: *Stanko Tomšič*, ing. *Janez Zaplotnik* in *Franjo Pavlica*. Potem so bile sprejete resolucije posameznih odsekov, ki tvorijo delovni program za bodoče poslovno leto, nato pa so sledili predlogi, med katerimi je bil sprejet sklep, da je vsako društvo dolžno poskrbeti, da je v društvu na vsakih 5 članov vsaj en naročnik »Grude«, sicer je društvo samo dolžno, naročiti in plačati odgovarjajoče število izvodov »Grude«.

V duhu enotnosti, kmetške sloge in tovarištva je občni zbor potekal in bil tudi zaključen.

DELO NAŠIH DRUŠTEV

USTANOVNI OBČNI ZBORI NAŠIH DRUŠTEV:

28. avgusta: Sv. Urban pri Ptuj (predsednik: Jožef Zelenik, Levanjci; ppreds.: Janez Horvat, Desenci; blag.: Anton Simonič, Janeževci; taj.: Irena Kočmut, Sv. Urban.

1. septembra: Vel. Lipljene: (preds.: Kraljič Franc, Vel. Lipljene; ppreds.: Šmuc Alojzij, Medvedica; taj.: Šmuc Mici, Medvedica; blag.: Kanduč Anka, Vel. Lipljene).

8. septembra: Železna gora: (preds.: Jakopič Karl, Trnovčak; ppreds.: Jakopič Tone, Orehovčak; taj.: Zonča Leopold).

TEKME KOSCEV NAŠIH DRUŠTEV:

4. avgusta: Pododbor Ptuj.

25. avgusta: Moravče; Gameljne: I. mesto: Šušteršič Peter, Tacen; II. mesto: Smolec Slavko, Tacen; III. mesto: Šesek Lojze, Šmartno.

8. septembra: Pododbor Celje (Velika kmetsko-mladinska manifestacijska prireditelj z zborovanjem in tekmo koscev v Žalcu).

POSAMEZNE TEKME IN IZLETI:

4. avgusta: Ponikva ob južni železnici — tekma žanjic. — Dobrava pri Kropi — izlet na planino Vodice.

15. avgusta: Moste pri Komendi — kolesarska dirka — I. mesto Vinko Snoj iz Most.

25. avgusta: Sv. Planina — izlet na Kum.

ŽELEZNA GORA. V nedeljo dne 8. septembra t. l. se je zbrala v velikem številu kmetska mladina v železnogorski osnovni šoli, kjer se je vršil ustanovni občni zbor Društva kmetijskih fantov in deklet. Za predsednika smo izvolili soglasno Jakopiča Karla iz Trnovčaka kot odločnega in požrtvovalnega tovariša za kmetijsko misel, a za podpredsednika pa Jakopiča Toneta iz Orehovčaka. Društvo hoče napredovati v gospodarskem in prosvetnem oziru, zato si bo nabavilo gospodarsko knjižnico, tekom leta pa se bodo vršila na tukajšnji šoli teoretična in praktična gospodarska predavanja. Ako bodo dopuščala denarna sredstva, priredi društvo v zimskem času gospodinjski tečaj za naša dekleta, ki stremijo po izobrazbi. — Hrvatsko kmetsko mladino na Železni gori družji zavest, da le v složnem bratskem delu in v ljubezni do kmetijskega stanu in domače zemlje moremo koristiti sebi in svojim potomcem. (Priobčili smo ta dopis kot razveseljiv dokaz, da se zdrava kmetska ideja širi polagoma tudi po bratski Hrvatski. Op. ur.)

POSKUSNI KROŽKI

PRAŠIČJEREJSKI KROŽEK

V DOBRUNJAH

Delo pri prašičjerejskem krožku v Dobrunjih prav lepo nadaljuje. Živali so se lepo razvile in zelo pridobile na teži. Dekleta so delala z velikim veseljem; skrbno so zapisovale tudi beležke o krmi, o teži živali in o stroških krmiljenja. Dosedanje ugotovitve so pokazale rentabilnost vzreje prašičev v kmetski domačiji, ako je na razpolago poleg kuhinjskih odpadkov še dovolj dobre paše ali zelene krme ter pozneje za pitanje krompir ali druga cenena krmila za opitanje. Veliko zaslugo na dosedanjem delu ima predvsem voditeljica krožka, Anica Završnikova, ki se je res z veseljem in pridnostjo lotila dela.

Na žalost je krožek dohitela težka nesreča. Kakor v mnogih drugih krajih, je tudi v okolici Dobrunj izbruhnila prašičja kuga, ki tudi ni prizanesla našim poizkusnim živalim. Pri dveh udeleženkah so prašiči oboleli in so

morali biti na odredbo živinozdravnika zasilno zaklani. To je težek udarec za krožek. Na srečo so uradne poizvedbe nedvomno dokazale, da na dvoriščih, odkoder so naše poizkusne živali dosele, leta nazaj ni bilo kužnih boleznih in so živali tudi sedaj popolnoma zdrave. Bolezen je bila torej v Dobrunje zanešana od drugje.

Vse priznanje pa gre voditeljici krožka, ki je kljub težki izgubi vztrajala in krožek vodi še naprej, čeprav z manjšim številom udeleženk in poizkusnih živali. Vsa čast in priznanje!

Ta bridka izkušnja pa nas uči, da moramo v bodoče vse živali proti kugi imunizirati s cepljenjem, le žal, da je to cepljenje še vedno zelo drago!

KOKOŠJEREJSKA KROŽKA V BERIČEVEM IN ŠMARTNEM OB SAVI

Oba krožka sta v poslednjem času utihnila in trenutno nimamo poročil, kako se izvalje-

na piščeta razvijajo. Valilni uspeh je bil v Beričevem prav dober, v Šmartnem pa manj povoljen radi pomanjkanja kokelj, ki jih skoro nikjer ni bilo možno dobiti.

Prosimo voditeljice krožkov, Šimene Minke v Beričevem in Dovč Ano v Šmartnem, da čimprej zberejo in vpošljejo mesečne preglednice o delovanju članic krožkov

Ing. B. W.

RAČUN O DOBIČKONOSNOSTI

KROMPIRJA

Tečajniki naj sproti zapisujejo vse izdatke za pridelovanje krompirja v ta-le zapisnik, ki naj si ga sami napravijo:

Zapisnik o dobičkonosnosti krompirja.

I z d a t k i :

1. Vprežno delo:

jesensko oranje	kd		
navažanje hl. gnoja	kd		
spomladansko oranje	kd		
okopavanje	kg		
osipavanje	kd		
izoravanje	kd		
	<u>skupaj kd</u>	à Din 60.—	= Din

2. Gnojenje

hlevskega gnoja	q po Din 7.5	à Din 60.—	= Din
umetnega gnoja	kg ks po Din	. . .	Din
	kg ad po Din	. . .	Din
	kg rsf po Din	. . .	Din
		<u>skupno</u>	Din

3. Seme: kg po Din 1.—

Din

4. Ročno delo:

razmetavanje hl. gn.	md	žd	
sipanje um. gn.	md	žd	
sajenje	md	žd	
okopavanje	md	žd	
osipavanje	md	žd	
odbiranje	md	žd	
pobiranje	md	žd	
prebiranje	md	žd	
nakladanje	md	žd	
skladanje	md	žd	
spravljanje v klet ali zasipnico . .	md	žd	
prebiranje v kleti	md	žd	
	<u>skupno md</u>	po Din	Din
	žd	po Din	Din

5. Obraba orodja in režiija 10% obdelovalnih stroškov (1. 2. 3. 4)

Din

Skupaj izdatki Din

D o h o d k i

kg krompirja semenskega	po Din
kg krompirja za jed	po Din
kg krompirja za krmo	po Din

Skupaj dohodki Din

Dobiček ali izgube Din

Kratice: kd = konjska dnina
md = moška dnina
žd = ženska dnina
hl. gn. = hlevski gnoj

um. gn. = umetni gnoj
ks = kalijeva sol
ad = apneni dušik
rsf = rudniški superfosfat

IZ UREDNISTVA

S tovarišicami, ki so se udeležile Zvezinega občnega zbora, sem se dogovoril, da napravimo sledeči poskus z namenom, da bolj zainteresiramo dekleta za naš tisk. Dekliški kotiček bodo odslej urejevale same tovarišice; izbrale so si že tudi svojo pred-

stavnico in to tov. *Angelo Ocvirkovo* iz Šent Jurija ob Taboru, ki bo sprejemala vse članke, notice itd. od tovarišic in jih pošiljala za vsako številko do gotovega roka meni. S tem skušamo doseči, da bodo v dekliški rubriki samo taki prispevki iz vrst tovarišic, ki bodo aktualni in zanimivi. Natančnejša navodila bodo dobile tovarišice s posebno okrožnico od načelnice Zvezinega ženskega odseka.

Tovarišice! Kotiček je sedaj v Vaših rokah! Če boste dobro skrbele zanj, bo dober, če pa ne, bo pa Vaša krivda očitnejša.

Prihodnji številki bo priložena zopet priloga, ki bo vsebovala lepe in praktične vzorce za zimo.

Urednik

ALI VEŠ?

1. Kaj pomeni mleko za prehrano telet?
2. Na kakšni zemlji sejemo deteljne mešanice?
3. Kaj je konkordat?
4. Kdo je zavezan, dati doto?
5. Kdo je Davorin Jenko?

ODGOVORI NA VPRAŠANJA, STAVLJENA V ZADNJI DVOJNI ŠTEVILKI?

1. Pomisliti moramo dvojce, če hočemo teleta pravilno krmiti in s tem pravilno vzrediti. Prvič je želodec teleta zelo nežen in zato lahko izkorišča le fina, nežna in lahko prebavljiva ter obenem redilna hranila. Krma

odraslih živali v nobenem primeru ne odgovarja tudi teletom, ker je ne morejo popolnoma prebaviti in ker vsebuje za potrebe rastoče živali premalo redilnih snovi.

Drugič se moramo zavedati, da mlada žival podano krmo — seveda, če ji prija — mnogo bolje izkoristi kakor starejša, ker je v zvezi s hitro rastjo v mladostni dobi. Iz tega sledi, da se tudi računsko izplača, podajati mladini krepka krmila, kar se pa pri odraslih živalih radi visoke cene ne bi izplačalo. V poznejši dobi žival le težko ali sploh ne nadoknadi onega, kar je v mladosti zamudila. Vsekakor pa je to v poznejši dobi mnogo dražje.

Ing. B. W.

2. Pridelek deteljne mešanice je stalnejši kot čiste detelje. Ko se detelja v mešanici zredči, izpolni vrzel trava.

Pridelek je večji, ker mešanica zemljo močno izkoristi. Korenine trav in detelj se izprepletejo in zarastejo vso zemljo. Med se-

boj se podpirajo. Detelje vežejo dušik iz zraka, trave ga pa trošijo. Deteljne mešanice lahko sejemo v manjših presledkih. Škodljivci ne morejo napraviti tolike škode kot na čisti detelji. Mrva se laže suši.

Redilna vrednost mrve je večja, živina jo bolje izkorišča. Razmerje med dušičnatimi snovmi in med ogljiko-hidrati je ugodno (1:7). Prvo leto kosimo za seno, drugo leto, ko prevladuje trava, pa za zeleno krmo.

Ing. V. S.

3. Dolžnosti, ki jih ima država do države, izvirajo ali iz občega meddržavnega prava ali iz pogodb med državami. Obveznost teh pogodb sledi iz občega meddržavnega prava, da naj se pogodbe izpolnijo. Vsebina pogodb pa sestoji iz soglasno izraženih volj držav-pogodnic. Kljub pogojenim obvezam ostanejo države neodvisne, ker stoji nad vsemi državnimi pogodbenicami enako in neposredno pogodba, ki spada v meddržavno pravo. Neodvisnost, prirejenost in pravna enakost držav se pokaže vedno v samem sklepanju, ne pa vedno v vsebini pogodbe. Kajti vsebina pogodbe je včasih taka, da se tiče vprav neodvisnosti, n. pr. če se kaka država zaveže, da bo svoje zakone uredila po enostranski volji druge države ali ji prepusti zato, da uživa njeno zaščito, svoje zunanje zastopstvo ali pravico, sklepati pogodbe. V tem primeru, ko se država s pogodbo odreče svoji sposobnosti, storiti čine, ki se presojajo neposredno po meddržavnem pravu, se go-

vori o *protektoratu*. Če je to razmerje nepreklicno, tako da protežirana država sama ne more več razvezati tega razmerja, je izgubila svoj državni značaj; če pa more to storiti, jo je smatrati kljub omenjeni pogodbi za državo, ker more z odpovedjo pogodbe storiti čen, ki se presoja neposredno po meddržavnem pravu.

(Dr. Pitamic: Država.)

4. Ako ima nevesta lastno imovino in je polnoletna, zavisi od nje in ženina, kako se hočeta drug z drugim sporazumeti zaradi dote in zaradi drugih vzajemnih daril. Ako je nevesta še nedoletna, mora pogodbo skleniti oče ali varuh z odobrenjem varstvenega sodišča.

5. Pred kratkim smo praznovali na slovensen način stoletnico rojstva *Simona Jenka*. Prava obletnica bo sicer šele 27. oktobra, vendar se je slovesnost iz tehničnih razlogov vršila že poprej.

Na Podrečjem pri Mavčičah na Sorškem polju je tekla zibelka temu našemu priljubljenemu pesniku, ki ga je bela žena ugrabila že dne 18. oktobra 1869. Priljubljen je bil Simon Jenko radi svojih budniških pesmi in resne premišljuječe poezije, na drugi strani pa radi humoristične parodije in šaljive popevke. Še danes z navdušenjem pojemo njegovo pesem »Adrijansko morje«, pa tudi druge pesmi kot »Knezov zet«, »Samo« itd. so zelo priljubljeni, vsem pa prednjači naša slovenska himna »Naprej«.

OBRAČUN NAŠE TISKOVNE MATICE

Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani je imela 16. avgusta t. l. svoj X. redni občni zbor. Na njem je polagala obračun o zadnjem poslovnem letu, obenem pa pregledala svoje izvršeno delo na polju kmetijskega tiska v preteklih desetih letih. Občni zbor je vodil načelnik zadruga tov. dr. Drago Marušič. Po uvodnih formalnostih se je poklonil manom kralja Aleksandra Zedinitelja in se nato v toplih besedah spomnil izgube, ki jo je za-

druga utrpela s smrtjo tov. dr. Janžeta Novaka. Izéprnemu poročilu načelstva in nadzorstva je sledila debata, v kateri so naši kmetski prosvetarji obravnavali vsa pereča vprašanja, ki jih mora reševati tiskovna matica. Zlasti so podvrgli presoji vsakoletno edicijo »Kmetijsko Matico« in pa mesečnik »Grudo«. Ker je dosedanjemu načelstvu potekla troletna funkcijska doba, je bilo izvoljeno novo načelstvo, kateremu na čelu je ostal dosedanji načelnik tov. dr. Marušič.

Kmetijska tiskovna zadruga vrši nad vse važno nalogo v kmetskem pokretu: z izdajanjem ideoloških, gospodarskih in socialnih publikacij gradi neobhodno potrebne celice pokreta naše vasi. Pri tem pa ne pozabi niti

na kulturno-zabavni del in skuša tudi na tem polju zadovoljiti stavljenim potrebam. Hvalevredno in edino pravilno je, da si je zadruga izbrala za jedro svojega delovanja obliko in sistem redne vsakoletne edicije »Kmetijske Maticice«, ki nudi tudi siromašnejšim, a baš najpotrebnejšim kmetskim ljudem za skromnih Din 20.— letne naročnine vsako leto po 4 knjige. Ker je »Kmetijska Matica« edina književna družba, ki je izključno posvečena našemu kmetškemu ljudstvu, izpolnjuje Kmetijska tiskovna zadruga z njenim izdajanjem vrzel, ki je dolgo zijala odprta v slovenski literaturi.

Isto velja v glavnem za mesečnik „Grudo“, list za kmetško prosveto, ki je obenem glasilo velike organizacije naše kmetške mladine »Zveze kmetških fantov in deklet«.

Delo Kmetijske tiskovne zadruge je za naše kmetstvo tako važno, da ga moramo vedno in povsod podpirati. Zlasti sedaj, ko stojimo zopet pred izdajo letošnjega letnika »Kmetijske Maticice«, je naša dolžnost, da storimo vse, da bo število njenih članov čim večje.

OBVEZNO KNJIGOVODSTVO ZA KMETE

Gospodarska kontrola v Nemčiji postopoma posega v vse vrste gospodarstva. Najnovejša naredba z dne 5. julija t. l. predpisuje tudi kmetom, da morajo voditi knjige, in določa obenem osnovne predpise za to knjigovodstvo.

Kmetijsko knjigovodstvo — predpostavljeno, da je strokovno vodeno — ustreza predpisom,

1) kadar obsega vse slučaje gospodarjenja in zlasti vsebuje beležke o prihrankih; urejeno je sistematično in vodeno kronološko (časovno);

2) če na temelju lastnega popisa premoženja (inventure) pokaže spremembe v ceni in sestavi gospodarskega obrata;

3) če je v knjigovodstvu izkazana tudi poraba v gospodinjstvu, ki je obsežna in pestra.

Ob koncu leta mora biti sestavljen:

1) popis premoženja, ki mora izkazovati temeljno obratno gladino, všteti zaloge, terjatve, dolgove, gotovino in podobno;

2) bilanca (stanje premoženja).

Popis premoženja mora vsebovati predvsem točen popis posameznih delov zemlje (njiv, travnikov itd.), podatke o posevkih in donos letine. Poleg tekočih knjig mora voditi kmet tudi računske knjige, kakor knjigo živine, knjigo pridelkov, knjigo mezd in pod.

Ti predpisi so samoposebi razumljivi, saj vsebujejo samo načela pravega knjigovodstva; če so izdani kot splošna obveznost, pomeni to veliko več, ker je to velik korak k uresničenju točnega vpogleda v kmetijsko gospodarstvo.

KOSCI, MAHNITE!

Na letošnji tekmi koscev našega društva v Moravčah je tov. *Soteščan* pozdravil tekmovalce s sledečo pesmijo, ki je žela splošno odobravanje:

*Kosci, mahnite, so kose sklepane,
ostro nabrušene, vrste odbrane.
Brž se postavite tukaj po vrsti,
mladi in čvrsti!*

*

*Strašni so danes vaši načrti
slednja je bilka zapisana smrti.
Toda življenje se smrti upira,
zviija in brani se, preden umira.*

*

*Kosa bi rada površno kosila,
morda še v mah komu se zarila.
Travnica se bo za koscem vzravnala,
vzdihnila: »Pa sem še živa ostala.«*

*

*Kdor bo napravil široke redice,
Urno posekal vsem bilkam glavice,
kdor bo med vsemi najboljše kosil,
ta bo kot prvi nagrado dobil.*

UGANKE

Križanka

(Jože Kač)

Vodoravno: 1. vrh v Kamniških planinah, 2. oblako za kapitaliste, 7. del pluga, 9. ustanovitelj Rima, 11. se rabi, kadar se ži-

vina proda ali kupi, 12. plod, 13. grški otok, 15. pragozdna žival, 16. pokrajina v Aziji, 19. moško ime, 20. kij.

Navpično: 1. kar naredi žanjica, 2. vstavi vol, 3. nasprotno od grd, 4. ima Turrek, 5. žito, 6. pogorje v Jugoslaviji, 8. boginja smrti, 10. gozdna rastlina, 12. član družine, 14. otok v Egejskem morju, 15. vojna (srbohrvatsko), 17. greben, 18. rabi čebela.

REŠITEV »KVADRATOV«,
priobčenih v zadnji številki.

1. Šabac, 2. Perun, 3. Banat, 4. stroj, 5. megl

Od I—II Šenoa.

Mlad in napreden kmetovalec uporabljaj stalno umetna gnojila, ker ista povečajo in poboljšajo poljske pridelke. V to svrho priporočamo:

Mešano gnojilo Nitrofoskal-Ruše,

ki vsebuje 4% dušika, 8% fosforne kisline, 8% kalija in 33% apna. To gnojilo priporočamo za okopavine, posebno za krompir in travnike.

Nitrofoskal I

ki vsebuje 8% dušika, 6% fosforne kisline, 8% kalija in 35% apna priporočamo za gnojenje vinogradov, sadonosnikov in vrtov za zelenjavo.

Nitrofos

ki vsebuje 4% dušika in 12% fosforne kisline priporočamo za gnojenje žitaric in travnikov na težjih tleh.

Apneni dušik

je izvrstno dušično gnojilo in ga priporočamo za vse gospodarske rastline. Z apnenim dušikom naj se gnoji redno vedno pred setvijo in se ga naj zaorje. Travnike pa gnojiti v jeseni ali zgodaj spomladi, ko sneg skopni.

Naročajte skupno, ker v tem slučaju Vam pride gnojilo cenejše. Naročila sprejema Tvornica za dušik v Rušah.

V nevarnosti

je tvoj denar, če ga držiš doma

Roparji

prežijo za najmanjšimi prihranki

Zaupaj

denar domačim hranilnicam!

Nalagaj

svoje prihranke v

Hranilnico Dravske banovine

(prej Kranjska hranilnica) v Ljubljani.

Zanjo jamči

vsa Dravska banovina z vsem premoženjem in vso davčno močjo.

Priporočajte
in širite
GRUDO

KLIŠEJE
*vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvršuje
najsolidneje*

KLIŠARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

TISKARNA

DRUŽBA Z O. Z.

KAMNIK

Čekovni račun št. 10.560

*

Moderno urejeno grafično podjetje. Ustanov. l. 1900

*

Izvršuje vsa tiskarska dela hitro, lično in po konkurenčnih cenah. Specijalna dela: trobarvne razglednice in prvovrstni tisk knjig

*

Nujna naročila izvrši takoj

Proračuni poštnoobratno!

*

SLATNAR

Denar naložite najbolje in najvarneje

pri domačem zavodu

KMETSKI

HRANILNI IN POSOJILNI DOM

**registrovana zadruga z neomejeno zavezo
V LJUBLJANI, Tavčarjeva (Sodna) ulica 1**

Telefon št. 28-47. Račun poštne hranilnice št. 14.257. Brzjavi: „Kmetiskidom“
Žiro račun: Narodna banka.

Vloge na knjižice in tekoči račun sprejema proti najugodnejšemu obrestovanju – večje stalne vloge po dogovoru.

Jamstvo za vse vloge presega večkratno vrednost vlog

Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja.

Posojila daje proti poroštvu, na vknjižbo in proti zastavi premičnin in vrednostnih papirjev ter kredite v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Oskrbuje: Kavcije, inkase, srečke in vrednostne papirje
Preskrbuje: Čeke in nakaznice (nakazila) na druga mesta

Blagajniške ure:

Ob delavnikih od 8. – 12.^{1/2}
in od 3. – 4.^{1/2}, le ob sobotah
in dnevih pred prazniki od
8. – 12.^{1/2} ure.

PODRUŽNICI:

Kamnik — Maribor

Stanje vlog: Din 35,000.000.- Rezerve: Din 1,300.000.-